

Persmap
Nationale Plantentuin van België

Er groeit iets in Meise !

Een plantentuin?

Plantentuinen of botanische tuinen zijn van de minst gekende wetenschappelijke instellingen. Vaak worden ze verward met parken; er staan mooie planten en je kan er eens gaan wandelen. Maar een plantentuin is meer dan dat!

Plantblindheid?

Vaak gaan we achteloos voorbij aan planten. Ze vormen een groen decor ergens op de achtergrond van ons leven. We zijn blind voor planten. In het park of tijdens een boswandeling is één eekhoortje voldoende om de bomen niet meer te zien. Maar **planten zijn van onschatbaar belang**, niemand kan zonder planten, nergens en op geen enkel moment. **Plantentuinen** zijn de enige **instellingen waar planten centraal staan**. Alle aspecten van het Plantenrijk komen hier aan bod, ook in de Nationale Plantentuin van België.

Groene planten leveren ons de **zuurstof** die we bij elke teug lucht inademen. In de atmosfeer vormt deze zuurstof ook de **ozonlaag**. Deze laag beschermt de aarde tegen schadelijke ultraviolette stralen van de zon. Zonder planten zouden we stikken en verbranden. Zo goed als al ons **voedsel** is rechtstreeks van planten afkomstig; tarwe, rijst, maïs, koffie, thee, fruit, groenten, chocolade, bier en wijn, om maar enkele voorbeelden te geven. Ook wanneer we vlees eten komt dit, onrechtstreeks, van planten. Koeien eten immers gras.

We eten niet alleen planten, maar we bouwen er ook mee, we kleden er ons mee, we maken er ons mooi mee, we gebruiken ze zelfs om ons te genezen. Planten leveren **ons hout, katoen, geurstoffen, schoonheidsproducten, kleurstoffen, medicijnen**.

Onze wilde planten verhogen de **kwaliteit van onze dagelijkse levensomgeving**. Ze zuiveren ons water, stabiliseren onze **bodems** en maken ze vruchtbaar. Ze leveren ons schaduw en beschutting en temperen de impact van het weer en het klimaat. In onze tuinen en parken zorgen planten voor schoonheid, rust en inspiratie.

Planten zijn op elk moment van de dag en in elke dag van ons leven permanent aanwezig. Ze beïnvloeden ons op ontelbare manieren.

Zonder planten is het menselijk bestaan onmogelijk.

Wat doet de Plantentuin?

De Nationale Plantentuin is de enige instelling in België die volledig gewijd is aan het Plantenrijk op zich. Wij bestuderen alle planten, niet omdat ze mooi zijn of economisch belangrijk, gewoon omdat het planten zijn. De **opdracht van de Nationale Plantentuin** laat zich in drie luiken samenvatten:

Planten onderzoeken.

Plantensoorten beschermen.

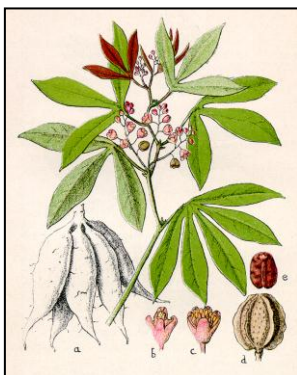
De kennis over planten verspreiden.

De Plantentuin beschikt hiervoor over **verzamelingen van levende planten**, een **herbarium** en een **botanische bibliotheek**. Bovendien bevat de plantentuin als geheel een schat aan informatie over planten, verzameld over meer dan twee eeuwen. De Nationale Plantentuin van België is één van de grootste botanische tuinen ter wereld.

De Nationale Plantentuin van België is

- Een instelling die **ouder is dan België**. We zijn opgericht in 1796 en hebben dus meer dan 2 eeuwen ervaring met planten.
- **Een tuin met ongeveer 18.000 soorten planten** in cultuur, waaronder talrijke bedreigde soorten zoals de wollemia (*Wollemia nobilis*) en de Laurentpalmvaren (*Encephalartos laurentianus*)
- **92 hectare historisch domein** met ondermeer een kasteel met een 12^e eeuwse toren.
- Een **wetenschappelijke instelling** die het Plantenrijk over de hele wereld onderzoekt van Antarctica over het Brussels Gewest tot de regenwouden van Gabon
- Een van de belangrijkste onderzoekscentra van de koffiefamilie, onlangs beschreef de tuin nog een pas ontdekte soort koffieplant met cafeïneloze bonen. Decafé rechtstreeks van de plant...
- Een internationaal erkende zadenbank met 4,5 miljoen zaden van talrijke wilde boonsoorten, een onmisbaar instrument voor landbouwkundig onderzoek.
- Een reusachtig herbarium van bijna 4 miljoen specimens met ondermeer het grootste rozenherbarium ter wereld, verzamelingen van gedroogde zaden en vruchten en een uitgebreide houtcollectie.
- Een botanische bibliotheek met meer dan 200.000 werken; van de 15e eeuw tot de meeste recente publicaties, 45.000 monografieën, 11.000 tijdschriften en talrijke kaarten en plannen.

Savannekas de nieuwste is.

- Een iconotheek met meer 60.000 afbeeldingen waaronder prachtige botanische platen van onder meer Redouté en Hélène Durand.
- Een genenbank en een zadenbank. Onlangs werd de enige endemische Belgische plantensoort, de Ardense dravik (*Bromus bromoideus*) opnieuw "tot leven gewekt". De 2,5 miljoen zaden uit de zaadbank kunnen gebruikt worden om plantensoorten in de vrije natuur te herintroduceren.
- In totaal 60 kassen waaronder het Plantenpaleis met 13 grote publieke kassen waarvan de Moesson- en
- Wilde zones in het domein met zeldzame lokale planten zoals de éénbes (*Paris quadrifolia*) en verschillende inheemse orchideeën- en boletensoorten.
- Talrijke tuinen en arboreta waaronder de tuin met geneeskrachtige planten, een sfeervol rododendronbos en een eikenverzameling van meer dan 160 soorten eikenbomen.

- Zes verschillende geleide bezoeken waaronder eentje "achter de schermen".
- Ateliers voor scholengroepen zoals "Planten in ons leven" of hoe aan een lief geraken met planten.
- 200 medewerkers waaronder tuiniers, wetenschappers, tekenaars, landschapsarchitecten, historici, techniekers en gidsen die zich elke dag inzetten voor de studie en het behoud van het Plantenrijk.
- Meer dan 70 vrijwilligers die de Plantentuin ondersteunen met taken als plantenverzorging, onthaal, digitalisering, ...

publiek te ontsluiten; ENSCONET (European Native Seeds Conservation Network), een Europees netwerk om de zaden van bedreigde Europese plantensoorten te bewaren en BGCI (Botanic Gardens Conservation International), het internationale netwerk van botanische tuinen.

- Een actieve partner bij de implementatie van zowel de Conventie van Washington om de handel in bedreigde dier- en plantensoorten te regelen (CITES) als de Rio conventie over de biodiversiteit (CBD).

België telt ongeveer 1.400 inheemse wilde plantensoorten; in Meise kan u er 18.000 van over de hele wereld ontdekken.

- De sturende partner bij een EU gefinancierd project om de botanische tuin van Kisantu in Congo nieuw leven in te blazen, en dat is slechts één voorbeeld van de projecten rond Afrika.
- Een actief lid van verschillende nationale en internationale wetenschappelijke netwerken zoals: PLANTCOL, een digitaliseringsproject om de botanische collecties van de meeste Belgische botanische tuinen en arboreta voor het grote

De taken van de Plantentuin: Planten onderzoeken

Net als de andere grote plantentuinen bezit de Nationale Planten een bijzondere combinatie van **onderzoeksinstrumenten**. Het **kassencomplex** herbergt talloze levende tropische planten. De planten uit gematigde streken zijn in de **tuinen en arboreta** in openlucht terug te vinden. Deze levende verzamelingen worden gecompliceerd door het **gigantische herbarium** en de **uitgebreide botanische bibliotheek**. De **laboratoria** herbergen "state of the art" technologische instrumenten.

Door de gelijktijdige aanwezigheid van al deze elementen op één plaats kunnen onderzoekers planten bestuderen op verschillende niveaus (levende planten, zaden, herbariummateriaal, literatuur, DNA analyse,...) of vanuit een verschillende invalshoek; hun systematiek of verwantschappen en hun evolutie, hun bouw of morfologie, hun verspreidingsgebied (gaan ze achteruit of net niet?); hun ecologie of hoe ze met hun omgeving in relatie staan.

Waarvoor dient dat onderzoek?

De **landbouw**, de **bosbouw** de **tuinbouw** en de **farmacie** hebben allemaal baat bij het onderzoek dat botanische tuinen uitvoeren.

Het fundamentele onderzoek van plantentuin leidt vaak tot het beschrijven van nieuwe plantensoorten. De Plantentuin werkt al meer dan een eeuw op de familie van de koffieplant (Rubiaceae). Rond 1900 werd de robustakoffie (*Coffea canephora*) beschreven. Deze makkelijk kweekbare koffiesoort ligt mee aan de basis van de koffie-industrie, een wereldwijde economie. Het botanisch onderzoek helpt om milieu- en klimaatswijzigingen beter te begrijpen, onderwerpen die vandaag de dag erg belangrijk zijn! Het onderzoek in de Plantentuin zoekt ook **antwoorden op fundamentele wetenschappelijke vragen**. Hoeveel **plantensoorten** zijn er? Hoe kunnen

we de ene plantensoort van de andere onderscheiden. Door een plantensoort nauwkeurig te beschrijven kunnen we de verbijsterende complexiteit van het **Plantenrijk ordenen en klasseren** in families en soorten.

Zonder deze fundamentele kennis zou geen enkele industrie die plantaardige producten gebruikt kunnen blijven draaien. **De juiste naam kennen van een plantensoort is de sleutel** tot alle kennis en informatie rond deze soort. Zonder een juiste naam van een plant weet men niet waarover men spreekt. Enkel met de juiste naam kunnen we bijvoorbeeld weten welke plantensoort geneeskrachtige eigenschappen heeft en welke giftig is. We weten ook welke soorten bedreigd zijn en dringend bescherming nodig hebben.

Op expeditie

De onderzoekers van de Plantentuin vertrekken regelmatig op expeditie naar **alle uithoeken van de wereld**, van Madagaskar tot Groenland. Reeds meer dan 75 jaar bijvoorbeeld werken onze paddenstoelkundigen op de zwammen van **Benin, Gabon en Burkina-Faso**. Ze bestuderen niet alleen de paddestoelen zelf maar ze

leggen ook de kennis van de lokale bevolking hieromtrent vast. Zo blijft deze informatie beschikbaar, ook voor de Afrikaanse bevolking.

Aan de andere kant van de wereld, op de eilanden rond **Antarctica** bestuderen onze biologen microscopische wiertjes. Deze studie kan een beter inzicht geven in recente klimaatsveranderingen.

De Nationale Plantentuin is ook betrokken bij het nieuwe Belgische onderzoeksstation 'Princess Elisabeth' op Antarctica. In januari 2007 maakte één van onze wetenschappers een inventaris van de flora en fauna in de omgeving van de basis.

Het thuisfront

Ook in **België** worden de planten met argusogen gevolgd. Natuurlijk zijn er hier weinig nieuwe soorten te ontdekken maar door de klimaatwijzigingen is de plantengroei van ons land aan het veranderen. De Nationale Plantentuin volgt deze veranderingen nauwgezet. Zeker in deze tijden van klimaatwijzigingen is het belangrijk om te weten welke nieuwe plantensoorten terrein veroveren in ons land en welke inheemse soorten achteruit gaan. Wist u trouwens dat vandaag 44% van onze 1400 inheemse plantensoorten als bedreigd wordt bestempeld?

De Plantentuin geeft de **flora van België** uit. Dit is een basiswerk waarmee iedereen alle soorten die in ons land in het wild voorkomen op naam kan brengen. Deze flora wordt regelmatig herwerkt en geeft telkens een volledig beeld van de plantengroei in onze contreien.

Samen met de andere plantentuinen werkt de Nationale Plantentuin aan de wereldwijde inventarisatie van het plantenrijk. Op dit ogenblik weten niet eens hoeveel plantensoorten er zijn. Mee door de onverdroten arbeid van onze onderzoekers krijgen we langzaam maar zeker een volledig beeld van de planten, schimmels, wieren en mossen waarmee we onze planeet delen.

De taken van de Plantentuin: Plantensoorten beschermen

In totaal herbergt de Plantentuin ongeveer **18.000 verschillende soorten planten**. In de verschillende kassen, onder glas, groeien ongeveer 10.000 plantensoorten. In openlucht, in de tuinen en arboreta van het 92 hectaren grote domein, groeien nog eens 8.000 soorten.

Levende planten bewaren

In de plantenverzamelingen van de Nationale Plantentuin bevinden zich **talrijke bedreigde plantensoorten** van over de hele wereld. Zo zijn bijvoorbeeld zo goed als alle palmvarens (Cycadales) ernstig bedreigd. Van één soort; de **Laurentpalmvaren** (*Encephalartos laurentianus*) bezit de Plantentuin waarschijnlijk de genetisch meest diverse collectie ter wereld. Bovendien werd de soort in de negentiende eeuw door een medewerker van de Plantentuin ontdekt.

De **reuzenaronskelk** (*Amorphophallus titanum*), een zeldzame plant uit Sumatra trekt met zijn twee meter hoge stinkende bloem heel wat belangstelling, wanneer hij eens om de zoveel jaar tot bloei komt.

Verschillende **orchideeënsoorten** zoals het Emersonvenusschoentje (*Paphiopedilum emersonii*) staan op de rand van de afgrond. Andere plantensoorten zijn in het wild volledig uitgestorven.

Verschillende **cactussoorten** zoals *Mammillaria glochidiata* werden door gewetenloze verzamelaars uit hun natuurlijke omgeving geroofd en komen nu niet meer in het wild voor. Ook heuse **bomen** zoals de franklinia (*Franklinia alatamaha*) zijn nu **in het wild uitgestorven** en overleven enkel in collecties in botanische tuinen, zoals Meise.

Om de **inheemse plantensoorten** een kans te bieden worden grote zones van de Plantentuin op een natuurlijke wijze beheerd. Zo liet de Plantentuin onlangs grote gazons evolueren tot heuse graslanden. Met een aangepast maaibeheer krijgen veel meer plantensoorten de kans om zich te ontwikkelen. Maar ook de dieren en paddenstoelen van bij ons krijgen de nodige aandacht. Zij liggen immers mee aan de basis van een gezonde leefomgeving, ook voor de mensen.

De zadenbank: een referentie op wereldniveau

De Nationale Plantentuin beheert een unieke zaadbank van **boonachtigen**. In deze **basiscollectie van wereldniveau** worden honderden soorten en variëteiten opgeslagen. Door droog- en koelprocedures blijven de zaden van deze soorten minimum honderd jaar lang kiemkrachtig. Belangrijke genen voor de mogelijke veredeling van bonenrassen blijven dus bewaard voor kwekers en biotechnologen.

Boonachtigen zijn zeer belangrijke **voedselgewassen**, de zaden zijn zeer **rijk aan proteïnes**, het zijn echte plantaardige biefstukken die ingezet kunnen worden in de strijd tegen de honger. Met vergelijkbare technieken bewaart de Nationale Plantentuin ook een zadenbank van **verschillende zeldzame Belgische planten**.

Een heuse verrijzenis

In 2005 werd vanuit de zadenbank van de Belgische planten een soort bijna letterlijk uit de doden opgewekt. Dankzij de know-how van de medewerkers van de Plantentuin werden de laatste zaden van de Ardense dravik (*Bromus bromoideus*) tot kieming gebracht. Deze grassoort is zeer zeldzaam en kwam enkel in België voor. Ze is in het wild uitgestorven. Misschien dat de soort ooit weer uitgeplant kan worden in de vrije natuur.

Wat als de planten op zijn?

Net als alle **hulpbronnen** op deze planeet moeten ook de plantensoorten op een **duurzame manier beheerd** worden. Zelfs de meest banale plantensoorten spelen hun rol in een gezond en stabiel ecosysteem. Wie weet welke interessante stoffen er zelfs in een onkruidplantje kunnen schuilen? Zo leverde de zomeralsem (*Artemisia annua*), een onopvallend kruidachtig plantje, enkele jaren geleden heel onverwacht een volledig nieuw antimalaria medicijn op: artemisine.

Enkel met een goede basiskennis over plantensoorten kunnen we onze botanische rijkdom oordeelkundig beschermen en bewaren voor de toekomst. Dit is onze plicht naar de volgende generaties toe; dit is het werk van de Nationale Plantentuin.

De taken van de Plantentuin: de kennis over planten verspreiden.

De plantentuin heeft al heel lang een **groot publiek**. Jaarlijks ontvangen we meer dan 120.000 bezoekers. De meeste bezoekers kennen vooral de plantenverzamelingen maar er is natuurlijk veel meer. Zo hebben de wetenschappers van de Plantentuin bijvoorbeeld hun ivoren toren al geruime tijd verlaten. Zij beseffen maar al te goed dat ze hun **kennis** moeten **delen** met het grote publiek en ze doen dit graag en met **groot enthousiasme**. De plantentuin ontwikkelde een hele reeks instrumenten om de kennis over planten zo efficiënt mogelijk te verspreiden.

De **website** www.plantentuinmeise.be biedt een actueel overzicht van de lopende activiteiten van de plantentuin en geeft ook meer informatie over het werk van de plantentuin of over allerlei nuttige en interessante planten. Leerkrachten en groepsbegeleiders vinden hier alles terug om boeiende uitstappen te organiseren.

De **digitale nieuwsbrief 'Musa'** presenteert vier keer per jaar nieuws uit de Plantentuin en bevat ook telkens tips voor een leuk bezoek.

De presentatie van de planten in de **levende verzamelingen** is steeds doelgericht, economische planten, plantenevolutie, een bostuin, ze hebben allemaal **een boodschap**. Op verschillende plekken geven duidingspanelen heldere informatie. De Evolutiekas schetst het boeiende verhaal van 450 miljoen jaar plantenevolutie. Op het ogenblik dat her en der fundamentalistische stemmen evolutie in vraag willen stellen, is het fascinerend om te ontdekken wanneer de eerste echt boom ontstond en wanneer de eerste bloem zich opende.

Een waaier aan **seizoensfolders** met uitgepijlde **wandelingen** gidst de bezoeker langs

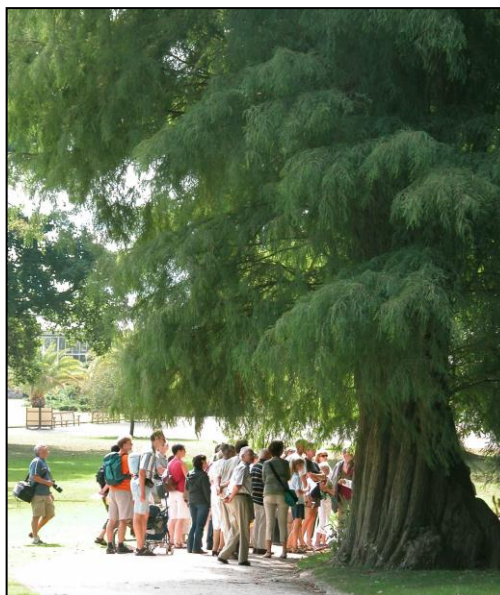
onbekende hoekjes en thema's van de plantentuin. Er zijn wandelingen over magnolia's, winterbloeiers, inheemse bomen, eetbare planten of, rond Kerstmis, de broertjes van de kerstboom. Ook de geschiedenis van de plantentuin komt aan bod in de historische wandeling.

In de bijenhal kan u de bedrijvigheid van de zoemende bijenvolkeren gadeslaan. Een nabij gelegen schuilhuisje biedt beschutting tegen plensbuien.

Voor elk wat wils

De Plantentuin biedt in vijf talen zes verschillende **thematische rondleidingen** aan. Er is een algemeen bezoek, maar ook het Plantenpaleis kan apart bezocht worden, of de tuin met geneeskrachtige planten. Er is zelfs een bezoek achter de schermen.

Voor scholengroepen van alle leeftijden zijn er **schoolateliers**. Onderwerpen als ecologie, tropisch regenwoud, evolutie of "aan een lief geraken met planten" worden uitgewerkt.

Verschillende tijdelijke evenementen zoals bloemschiktentoonstellingen, plantenbeurzen of foto-exposities worden georganiseerd om plantenliefhebbers allerhande hun weg naar de Plantentuin te doen vinden.

Tijdens de **studentenrondleidingen** worden studentengroepen uit biologische richtingen met open armen ontvangen. Maar opleidingen uit landbouw, bosbouw, tuinbouw, farmacie of kunsten zijn meer dan welkom. Onze wetenschappers proberen om hun enthousiasme met de volgende generaties te delen.

Met een **jaarkaart** kunnen bezoekers de Plantentuin zo vaak ze willen bezoeken.

De houders van een **jaarkaart Gold** -individueel of voor de ganse familie- worden extra verwend. Naast de vrij toegang worden ze regelmatig uitgenodigd voor een exclusief bezoek. Ze nemen een kijkje achter de schermen, ze ontmoeten wetenschappers en tuiniers of krijgen een **avant-première** op nieuwe realisaties. Ze profiteren ook van een korting in de Tuinwinkel.

Voor wie nog meer wil weten...

De botanische bibliotheek van de Plantentuin is elke dinsdag en donderdag van het jaar toegankelijk (zie website www.plantentuinmeise.be). In de bibliotheek kan u zowel gespecialiseerde botanische werken vinden als algemene informatie over bijvoorbeeld het verzorgen van planten.

De **Plantentuin publiceert** zelf verschillende werken:

- Dumortiera (NL en FR) concentreert zich op de flora uit België en omstreken.
- Systematics and Geography of Plants is een internationaal wetenschappelijk tijdschrift over de systematiek en de verspreiding van plantensoorten.
- Opera Botanica Belgica is een lopende serie van thematische monografieën.
- De flora van België wordt om de paar jaar geactualiseerd en uitgegeven.
- In 2006 werd de Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels Gewest uitgegeven. Dit lijvig werk geeft een actueel beeld van onze plantengroei; wat groeit waar in ons land? Momenteel wordt een analoog werk voor Wallonië voorbereid.

Regelmatig publiceert de Plantentuin **ook vulgariserende werken**. Zo verscheen onlangs bijvoorbeeld "Planten, een andere kijk" over giftige planten, een onmisbaar naslagwerk voor tuinliefhebbers met kinderen of huisdieren.

Op talrijke verschillende manieren probeert de Plantentuin om het publiek warm te maken voor het Plantenrijk. Planten zijn een onmisbare hulpbron die beschermd en duurzaam beheerd moet worden.

De Nationale Plantentuin van België; een toekomst voor onze groene planeet

Kennis van planten is meer dan ooit nodig. Voor het eerst in de geschiedenis van onze planeet staat het Plantenrijk zelf onder druk. 40% van alle plantensoorten is op één of andere manier bedreigd en dat terwijl planten overal aan de basis van een **gezonde leefomgeving** liggen. De afgelopen eeuw is de achteruitgang werkelijk schrikbarend. Plantensoorten sterven aan een hoog tempo uit.

Deze **biodiversiteitscrisis** wordt grotendeels veroorzaakt door de mens zelf. Op een roekeloze manier verspillen we energie en grondstoffen. We verstoren het leefmilieu met desastreuze gevolgen voor ons maar ook voor planten. Klimaatwijzigingen, bodemerosie, droogte en vervuiling eisen hun tol. Hoe lang duurt het nog voor de opgelopen schade onomkeerbaar is?

Maar de mens heeft de **oplossing** in handen. Als we het roer omgooien kunnen we op een duurzame manier met onze

plantaardige rijkdommen omgaan en zo de wereld intact bewaren voor onze kinderen.

Plantentuinen met hun kennis van en hun unieke visie op het Plantenrijk zijn een onmisbaar element in deze oplossingen.

De Nationale Plantentuin herbergt een schat aan **informatie** over het **voorkomen, het gebruik, het nut en de ecologie van planten**. De collecties levende planten van de Plantentuin bieden een **ongeevenaarde kijk op de plantenwereld** en de gedreven **wetenschappers en tuiniers** van de Plantentuin weten beter dan wie ook hoe belangrijk planten zijn.

Praktische informatie

Nationale Plantentuin van België
Domein van Bouchout, Nieuwelaan 38 – 1860 Meise

Op 3 km van het Atomium
Autosnelweg A12 Brussel-Boom (Antwerpen), uitrit 3 'Meise'
Openbaar vervoer: neem vanuit Station Brussel-Noord of vanaf metrostation Koning Boudewijn (metrolijn 6) de buslijn 250 of 251 van 'De Lijn'.

De Plantentuin is alle dagen open vanaf 9u30.

Toegangsprijs: 5 € p/p; groepen, 60+ en personen met beperkingen 4 € p/p;
-12 jaar, studenten en begeleiders van personen met beperkingen gratis.

Het ticket geeft toegang tot alle collecties van de Plantentuin waaronder het Plantenpaleis (deels in renovatie).

Publieksinfo: 02-260 09 70 – www.plantentuinmeise.be – info@br.fgov.be

Nederlandstalig perscontact : Koen Es, 02/260 09 69, koen.es@br.fgov.be
Presse francophone : Franck Hidvegi, 02/260 09 91, franck.hidvegi@br.fgov.be

